

UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ YAPAN SUÇ ÖRGÜTLERİNİN YAPILARI VE SUÇ FAALİYETLERİ: ERZURUM ÖRNEĞİ

The Organizational Structure of Drug Dealing Organized Crime Groups and Their Illegal Activities: The Case of Erzurum

Musa Karakaya *

Özet

Türkiye’de örgütlü suçlara ilişkin yürütölen pek çok soruşturma “mafya” tipi yapılanmalara yönelik değildir. Bu anlamda da diğer suç tiplerini işlemek için bir araya gelmiş örgütsel yapıların da incelenmesi ve örgütsel yapılar arasında örgütlerin işledikleri suç türüne göre farklılaşan yapısal değişikliklerin ortaya konması gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda örgütlü suçun tanımı yasadışı faaliyetlerle ilişkilendirilmiş ve “uyuşturucu madde ticareti” bu faaliyet türlerinden birisi olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın konusu “haksız ekonomik çıkar” kaynağı uyuşturucu madde ticareti olan suç örgütleridir; çalışma Erzurum ilinde soruşturma yürütölmüş beş farklı uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütünü kapsamaktadır. Çalışmada elde edilen bilgiler yürütölen soruşturmalara ilişkin soruşturma evraklarının incelenmesinden ve bizzat soruşturma yürütölmüş kollukla yapılan mülakatlardan elde edilmiştir. Çalışmada Erzurum ilinde uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütlerinin faaliyet alanı, uyuşturucu madde ticaretine ilişkin detaylar (madde miktarları, madde teminleri ve faaliyet biçimleri), örgütçü profili ve örgüt yapısı açısından çok büyük benzerliklere sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, örgüt, suç örgütü, mafya, örgüt yapısı, demografik özellikler.

Abstract

Majority of the investigations against organized crime groups carried out in Turkey do not apply to mafia type organized crime. In this sense, the organizational structures that have come together to commit other types of crime should be examined and structural changes that differ according to the type of committed crimes needs to be revealed. In previous studies, the definition of organized

crime associated with illegal activities of the organizations and “drug trafficking” has been referred to as one of those actions. This study includes investigative work carried out in Erzurum regarding five different drug dealer groups. The information in this study obtained from the examination of documents related to the investigations and from interviews conducted with investigators. As a result, it was found that there are great similarities among organized crime groups regarding the crime zones, the details of drug trafficking and the profiles of organized crime groups.

Keywords: Erzurum, organized crime, mafia, organizational structure, demographic characteristics.

Giriş

Her ülkenin coğrafyasının, nüfusunun ve tarihinin farklı özelliklere sahip olması nedeniyle örgütlerin de buldukları bölgeye göre farklı özellikler içermesi ortak bir tanımın ortaya konulamamasının bir nedeni olurken (Sands, 2007), örgüt içerisinde işlenen farklı suç tiplerinin örgütlerin yapısındaki değişikliklerde etkili olması bir başka nedendir. Türkiye’de mevcut hukuk sisteminde “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” ayrı bir suç olarak tanımlanırken teorik olarak her türlü suç örgütlü bir şekilde işlenebilmektedir ve “örgütlü suç” tabiriyle de belirli bir suç tipi kastedilmemektedir.

Reiss (1988)’e göre suç örgütleri arası farklılıkların anlaşılması organize suçlarla mücadelede iyi bir başlangıç olacaktır. Daha önceki çalışmalarda örgütlü suçun tanımı yapılırken yasadışı faaliyetler vurgulanmış ve “uyuşturucu madde ticareti” bu faaliyet türlerinden birisi olarak ifade edilmiştir (Sellin, 1963; Block & Chambliss, 1981; Dorn vd. 1998; Ponsaers vd., 2008; Benson & Decker, 2010; Koppen vd. 2010).

Suç örgütlerinin var olma nedeni olan “haksız ekonomik çıkar kaynağı olan suç” (Hellman, 1980; Schulte-Bockholt, 2001; Koppen vd. 2010; Desroches; 2007) daha önce yapılmış olan bir çalışmada (Karakaya ve Karabal, 2012) “asli suç” olarak tanımlanmıştır ve bu çalışmanın da konusu olan suç örgütlerinde “asli suç” yani haksız ekonomik çıkar kaynağı olan suç uyuşturucu madde ticaretidir.

1. Literatür Taraması

Mastrofski ve Potter (1986)’a göre organize suçla mücadelede yapılması gereken ilk şey organize suç örgütünün tek bir suçla meşgul olmadığına anlaşılması ve örgütün hangi suç alanlarında faaliyet gösterdiğinin tespit edilmesidir. Halen pek çok suç örgütü faaliyet göstermektedir ve bütün örgütleri aynı sınıflandırma ile anlatmak ve karakterize etmek yanlış olacaktır. Yapılan bir çalışmada 170’den fazla örgüt tanımına yer verilmiştir ki bu da böyle bir gerçekliği ortaya koymaktadır (Lampe, 2012).

Türkiye’de mevcut hukuk sisteminde her ne kadar her türlü suç örgütlü olarak işlenebilse de işlenen suç türüne göre örgüt yapılarında farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin Williams (1998)’a göre bu çalışmanın da konusu olan uyuşturucu kaçakçılığı yapan örgütlerde belirli bir silsilede dikey veya yan hiyerarşik yapı söz konusu değildir. Örgüt üyeleri daha bağımsızdır ve bağımsız hareket etmektedir. Benson ve Decker (2010) da

çalışmalarında uyuşturucu madde ticareti yapan örgütlerde farklı bir yapılanmanın olduğunu ifade etmişlerdir; uyuşturucu madde ticareti yapan örgütlerde diğer bir kısım örgütlerden farklı olarak dikey bir hiyerarşik yapılanmadan ziyade yatay bir hiyerarşik yapı mevcuttur. Bunun manası emirler merkezden belirli bir silsileyi takiben verilmemektedir ve örgüt üyelerinin aralarındaki bağ zayıftır. Yapılan bu çalışmada elde edilen veriler Williams (1998) ve Benson ve Decker (2010)'ın elde ettikleri bulguları destekler mahiyettedir. Bu bağlamda da Albini (1971) suç örgütlerini belirli özelliklere göre değil işledikleri suçlara göre tanımlanması ve tasnif edilmesi gerektiğini savunmuştur. ABD'de ve Avrupa'da da örgütlü suçla ilgili bir dizi suç aktivitesi mi olduğu yoksa bir kısım insanların birlikte suç mu işlediği ise tartışılan bir konudur (Paoli ve Fijnaut, 2006).

Türkiye'de kolluğun yürütmüş olduğu soruşturmalar genel olarak incelendiğinde uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütü yapılarının ticaretini yaptıkları uyuşturucu maddeye ve ticaret şekillerine göre farklılık gösterdiği gözlemlenmektedir. Ticareti yapılan uyuşturucu maddeler genel olarak afyon türevleri, kenevir türevleri, koka türevleri ve sentetik maddeler olarak sınıflanırken (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2012 Yılı Faaliyet Raporu) maddelerin temin edilebilme gücünü ve fiyat farklılıklarının örgüt yapılarının şekillenmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında ticareti yapılan maddelerin nakli, toplu ticareti ve perakende ticareti de örgüt yapılanmalarının şekillenmesinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada ele alınacak suç örgütleri, uyuşturucu ticaretini büyük oranda perakende satış yaparak gerçekleştiren ve kenevir türevi olan "esrar" maddesinin ticaretini yapan örgütlerdir. Bu şekilde suç faaliyeti gösteren bireyler halk ve polis arasında "sokak satıcısı" olarak tanımlanmaktadır.

Ünlü ve Evcin (2011) tarafından yapılan çalışmada İstanbul'da bulunan sokak satıcılarının özellikleri üzerinde durulmuş ve böylelikle "sokak satıcısı" profili ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılmış olan çalışmada cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, doğum yeri, nüfus kaydı ve ikamet edilen ilçe değişkenleri temelinde İstanbul için uyuşturucu madde satıcısı profili ortaya konmuştur. Çalışma neticesinde uyuşturucu madde satıcısı olan 845 şahsın büyük çoğunluğunun erkek olduğu ve yaş ortalamalarının 32 olduğu tespit edilmiştir. Sokak satıcılarının eğitim durumunun oldukça düşük olduğu % 70,4'ünün ilköğretim mezunu veya terk olduğu ve bunun yanında şahısların düzenli bir gelirleri ve mesleklerinin olmadığı görülmüştür. Şahıslar her ne kadar büyük oranda İstanbul doğumlu şahıslar olsalar da nüfus kayıtları incelendiğinde kişilerin ailelerinin göçle İstanbul'a geldiği tespit edilmiştir. Ulaşılan bir diğer bulgu ise şahısların ikamet yerlerine yakın bölgelerde uyuşturucu madde ticareti yaptıklarıdır.

Tewksbury ve Mustaine (1998) tarafından ABD'de uyuşturucu madde ticareti yapan kolej öğrencileri üzerinde çalışmada bu tip öğrencilerin özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. 8 eyaletten 1531 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada uyuşturucu madde ticareti yaptığını belirten bir alt grup bulunmaktadır. Çalışmaya göre;

- Uyuşturucu madde ticareti ile uyuşturucu madde kullanımı ve diğer illegal davranışların işlenmesi arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.
- Uyuşturucu madde kullanıcılarının uyuşturucu madde satıcısı olma ihtimali daha yüksektir.
- Eğer bir birey esrar kullanıcısı ise şahsın diğer madde kullanıcılarına kıyasla

uyuşturucu madde satma ihtimali daha yüksektir.

- Uyuşturucu madde satıcılarının diğer suçları işleme oranları diğer öğrencilere kıyasla daha yüksektir.
- Uyuşturucu madde satıcılarının bir başkasını silahla tehdit etme veya silahla tehdit edilme oranı daha yüksektir.

Uyuşturucu kaynaklı faaliyetler günümüzün en önemli sorunları arasındadır çünkü uyuşturucu pek çok yönü (sosyal, kamusal, hukuki, idari, iktisadi ve sağlık) olan bir olgudur ve birbirinde farklı fakat iç içe olan yönleri ile bireyleri ve dolayısı ile de toplumları etkilemektedir. Bunun yanında uyuşturucu madde ticaretinin terörün veya yasadışı faaliyetlerin finansmanını oluşturduğu günümüzde kabul gören bir gerçektir. Centers ve Weist (1998) ABD’de gençlerin işledikleri uyuşturucu madde ticareti suçu ile ilgili olarak yapmış olduğu çalışmasında uyuşturucu madde ticaretinin, ticareti yapan şahıslar üzerinde ortaya çıkardığı olumsuzlukları daha önce yapılmış olan çalışmalardan derlemek suretiyle beş başlık altında ortaya koymuştur; şahısların başka suçları da işlemesi, şahısların şiddet içerikli davranışlarda bulunması, şahısların uyuşturucu madde kullanımı, şahıslarda görülen davranışsal-bilişsel-duygusal problemler ve şahısların okul performansının düşüklüğü. Boyum ve Klieman (2003) ise yapmış oldukları çalışmada uyuşturucu ve suç arasındaki bağlantının varlığını üç başlık altında ifade etmiştir; uyuşturucu maddenin kullanımının etkisi ile işlenen suçlar ve şiddet, uyuşturucu madde temini maksadıyla işlenen suçlar ve uyuşturucu madde ticaretinin oluşturduğu suç topluluğu.

Paoli (2001) Rusya’da uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında, Rusya İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan rapora göre; 1999 yılında uyuşturucu madde ticareti olaylarının % 23,8’inin en az iki kişiden oluşan bir grup tarafından işlendiği ve % 4.1’inin ise organize bir suç örgütü tarafından işlendiği ifade edilmiştir. Yine aynı rapora göre Rusya’da tahminen 10.000 organize suç grubunun bulunduğu ve bunlardan 1600’ünün uyuşturucu madde ticareti yaptığı belirtilmiştir.

Türkiye’de örgütlü suçlara ilişkin yürütülen pek çok soruşturma “mafya” tipi yapılanmalara yönelik değildir. Örneğin Erzurum ilinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nce 2010-2012 yıllarında yürütülmüş olan 18 örgütlü suç soruşturmasından yalnızca dördünün “mafya” tipi yani “çıkar amaçlı silahlı suç örgütlerine” yönelik olarak yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Bu anlamda da diğer suç tiplerine yönelik bir araya gelmiş örgütsel yapıların da incelenmesi ve örgütsel yapılar arasında işlenen suç türüne göre farklılaşan yapısal değişikliklerin ortaya konması gerekmektedir. Aynı zamanda örgütlü suçlara ilişkin yapılan akademik çalışmalarda ülkemiz açısından büyük bir eksiklik olduğu da gözlemlenmektedir ve bu çalışma ile de böyle bir eksikliğin giderilmesi de amaçlanmaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Erzurum’da 2012-2012 yılları arasında uyuşturucu madde ticareti yapan gruplar üzerinde yürütülmüş 19 suç soruşturmasının 5’inde örgütsel bir yapının olduğu görülmüştür. Bu makale “örgüt kapsamında uyuşturucu madde ticareti yapmak” suçu ile ilgili olarak Erzurum ilinde 2010-2012 yılları arasında soruşturma yürütülmüş beş farklı uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütünü kapsamaktadır. Çalışmada, örgüte ilişkin pek çok tanımlama olmasına rağmen örgüt tanımlaması için Türkiye hukuk sisteminde kullanılan tanımlama esas alınmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler yürütülen soruşturmalara ilişkin soruşturma evraklarının içerik analizinden ve bizzat soruşturma yürütmüş kollukla yürütülmüş olan soruşturmaya ilişkin yapılan mülakatlardan elde edilmiştir.

Yapılan çalışmada öncelikle incelenen soruşturmalarda bahsi geçen örgütlerin yapıları ve beş örgüt tarafından gerçekleştirilen toplam 145 uyuşturucu madde ticareti olayının detayları incelenmiştir. Akabinde 90 örgüt mensubunun demografik özellikleri üzerinde durulmuş ve örgüt mensupların suç geçmişi incelenmiştir. En son ise Türkiye hukuk sisteminde kullanılan, aşağıda kriterleri sayılmış örgüt tanımlamasında yer alan özellikler çerçevesinde örgütler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Türkiye hukuk sisteminde örgütlü suçlarla mücadelede kullanılan örgüte ve yapısına ilişkin tanımlama, Türkiye'nin altına imza attığı uluslararası sözleşmelerden, 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu ve gerekçesinden ve Yargıtay içtihatlarındaki tanımlamalardan hareketle ortaya konmaktadır. Buna göre örgütlü suçun oluşması için aşağıdaki kıstaslar aranmaktadır (Öztürk vd., 2012; 5237 Sayılı TCK'nun 220. Maddesi ve Gerekçesi; Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E. 2005/2011 K., Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E. 2007/517 K.).

1. Suç işlemek amaç ve kastı,
2. Üye sayısı (en az üç kişi),
3. Hiyerarşik yapı (alt üst ilişkisi),
4. Suç işlemeye elverişlilik/yetkinlik,
5. Süreklilik/devamlılık,
6. İş bölümü ve
7. Üyeler üzerinde yaptırım gücü olan birliktelik (bütün örgütler için geçerli bir kriter değildir).

3. Örgütlerin Genel Özellikleri

Bu bölümde 2009-2012 yılları arasında Erzurum ilinde faaliyet gösteren beş farklı haksız ekonomik çıkar sağlama amaçlı suç örgütünün genel yapısı, suç içerikli faaliyetleri ve örgüt mensuplarının genel özelliklerine ilişkin değerlendirme, analiz ve örgütler arası karşılaştırmalara yer verilecektir. Örgütler çalışmanın bazı bölümlerinde Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 şeklinde kısaltmayla ifade edilmiştir.

3.1. Örgüt Yapıları

Türkiye hukuk sisteminde ve incelenen beş farklı örgütlü suç soruşturmasında örgüt kapsamında işlem gören şahısların örgüt içi sorumluluk profiline dört başlık altında ifade edildiği gözlemlenmiştir ve Koppen vd. (2010)'nin çalışmasında örgütlü suçlarda örgüt üyeleri için çizilen profillerin Türkiye hukuk sisteminde uygulananla çok büyük bir benzerlik içerisinde olduğu görülmektedir.

1. Örgüt lideri; örgütlerin yönetimini üstlenen şahıslardır,
2. Örgüt yöneticisi/lider yardımcısı; örgüt içi koordinasyonu sağlayan ve liderin verdiği talimata göre hareket eden şahıslardır, örgüt içerisinde birden fazla yönetici olabilir,
3. Örgüt üyesi; örgütün yürüttüğü faaliyetleri üstlenen ve yöneticilerin/liderin verdiği talimatlara göre hareket eden şahıslardır,

4. Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden; örgütün yürüttüğü faaliyetleri kolaylaştıran ve örgüte yardımcı olan şahıslardır, bu şahıslar örgüt içi hiyerarşik yapıda yer almazlar.

İncelemeye tabi tutulan örgütler genel olarak değerlendirildiğinde örgütlerin tamamının “sokak satıcısı” olarak tabir edilen ve uyuşturucu madde kullanıcılarına esrar maddesi satışı yapan örgütler olduğu görülmektedir. Örgütler uyuşturucu esrar maddesini il dışından getirmektedir. Ö1, Ö3 ve Ö4’ün belirli bir uyuşturucu madde satış bölgesi varken Ö2 ve Ö5’te aynı durumdan söz edilememektedir fakat örgütlerin tamamının faaliyet bölgesi Erzurum ili olduğu tespit edilmiştir. Örgüt üyelerinin tamamı erkektir, örgütlerin tamamı lider ve yöneticilerin işbirliği ile yönetilmektedir ve örgütler içerisinde liderlerin belirgin bir baskınlığı söz konusu değildir. Tablo 1’de örgütlerin üye ve yönetici sayılarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Örgütlerin yönetici ve üye sayısı

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Lider ve Yönetici Sayısı	5	4	6	3	2
Üye Sayısı	18	16	18	12	8

Bir kısım örgüt üyeleri arasında akrabalık bağı olduğu görülürken akrabalık bağına örgütün işleyişinde etkin olmadığı gerek soruşturma evraklarının incelenmesinden gerekse de soruşturmacılarla yapılan mülakatlardan anlaşılmaktadır. Örgüt üyelerinin belirli bir maddi menfaat temini maksadı ile bir araya geldiği ve örgüt içerisinde söz sahibi olan şahısların konumlarının çoğunlukla uyuşturucu madde temin edebilme kabiliyetlerinden kaynaklandığı gözlemlenen bir diğer husustur.

3.2. Örgüt Faaliyetleri

Örgütlerin faaliyetleri incelendiğinde; örgütlerin tamamının sokak satıcısı olarak faaliyet gösterdiği ve uyuşturucu madde ticaretinden haksız ekonomik çıkar sağladığı görülmektedir. Bu tip örgütleri “mafya” tipi suç örgütlerinden ayıran en temel husus ise “cebiri ve şiddet” kullanmak suretiyle haksız kazanç elde edilmemesidir.

Tablo 2’de örgüt faaliyetleri iki kısma ayrılmıştır; uyuşturucu madde satışı ve uyuşturucu madde nakli. Örgüt faaliyetleri incelendiğinde örgütlerin kolluk tarafından tespit edilen 130 ayrı uyuşturucu madde satış faaliyeti ve 15 uyuşturucu madde nakil faaliyeti olduğu görülmüştür. Uyuşturucu madde satışı çoğunlukla metruk, polis takibinin güç olduğu, örgüt üyelerince iyi bilinen yerlerde gerçekleştirilmektedir.

Tablo 2. Örgütlerin uyuşturucu madde satış ve nakil sayıları

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	TOPLAM
Uyuşturucu Madde Satışı Olay Sayısı	18	28	34	26	24	130
Uyuşturucu Madde Nakli Olay Sayısı	3	2	-	3	7	15

Uyuşturucu madde satışlarının detaylarını içerir Tablo 3 incelendiğinde örgütlerin yapmış olduğu uyuşturucu madde satışlarının yaklaşık %90’ının 10 gram altında olduğu ve büyük çoğunluğunun (%75) 5 gram veya altında olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum örgütün haksız ekonomik gelirini “sokak satıcılığından” kazandığını göstermektedir. Uyuşturucu

madde satışlarındaki madde miktarı aralıkları tüm örgütlerde benzer bir dağılım içerisinde olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. Uyuşturucu satışlarındaki uyuşturucu madde miktarı aralığı

Madde Miktarı	Olay Sayısı	Yüzde (%)
1-5 gram	98	% 75
5-10 gram	17	% 13,5
10-15 gram	4	% 3
15-20 gram	2	% 1,5
20 gram ve üzeri	9	% 7
Toplam	130	%100

Uyuşturucu madde nakilleri ile ilgili detay bilgiler içerir Tablo 4 incelendiğinde 15 nakil olayının 10'unda nakledilen madde miktarının 2000 gramın altında olduğu ve yaklaşık %95 oranındaki nakillerin 4000 gramdan az olduğu gözlemlenmiştir. Nakil yapılan madde miktarlarının düşük olduğu gözlemlenirken soruşturmayı yürüten kollukla yapılan mülakatlarda bunun belirli nedenlerinin olduğu ifade edilmiştir;

1. Uyuşturucu madde temin edilen bölgelerin (Ağrı, Van, Bingöl, Diyarbakır vs.) batı illerine göre Erzurum'a yakın oluşu,
2. Yüksek miktarda yapılan uyuşturucu madde nakillerin yakalanma riskinin yüksek oluşu,
3. Yüksek miktarda yapılan uyuşturucu madde nakillerinin adli mercilerce "uyuşturucu madde ticareti" suçu kapsamında ve az miktardaki nakillerin "kullanmak maksadı ile uyuşturucu madde bulundurmak" suçu kapsamında değerlendirilmesi ve buna göre adli cezaların farklılaşması büyük miktarlardaki uyuşturucu madde nakillerini engelleyen hususlar olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir.

Tablo 4. Uyuşturucu madde nakillerindeki uyuşturucu madde miktarı aralığı

Madde Miktarı	Olay Sayısı	Yüzde (%)
0-2000 gram	10	% 66,7
2001-4000 gram	4	% 26,7
4001-6000 gram	-	-
6001-8000 gram	-	-
8000 gram ve üzeri	1	% 6,6
Toplam	15	%100

Örgüt içerisindeki konumu ile örgüt faaliyetleri arasındaki ilişkiyi gösterir Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde örgüt lideri ve yöneticisi konumunda bulunan şahısların uyuşturucu madde nakillerinde koordinasyon görevi yürüttükleri fakat nakillerin büyük bir bölümünün bizzat üyeler tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Uyuşturucu madde satışlarında ise yönetici ve üye arasında belirgin bir farkın bulunmadığı gözlemlenen bir diğer husustur ve bazı durumlarda yöneticiler de bizzat kendisi uyuşturucu madde satışı da yapabilmektedir. İncelenen soruşturma evraklarından, liderler ve yöneticilerin konumunun genellikle sokak satıcısı konumunda olan üyelere sokakta satışı yapılması için 200-300 gram civarındaki toplu uyuşturucu madde dağıtımını yapmak olduğu anlaşılmaktadır. Ö1 ve Ö2 dışında diğer

örgütlerde liderler de uyuşturucu madde satışı olaylarına zaman zaman bizzat katılmışlardır.

Tablo 5. Örgüt mensuplarının uyuşturucu madde sokak satışlarına katılımı

Örgütteki Konumu	Ö1		Ö2		Ö3		Ö4		Ö5	
	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%
Lider	-	-	6 Olay	% 21	8 Olay	% 24	2 Olay	% 7	-	-
Yönetici	9 Olay	% 50	15 Olay	% 53	10 Olay	% 29	7 Olay	% 26	5 Olay	% 21
Üye	16 Olay	% 89	16 Olay	% 57	24 Olay	% 70	20 Olay	% 77	16 Olay	% 67

Tablo 6. Örgüt mensuplarının uyuşturucu madde nakillerine katılımı

Örgütteki Konumu	Ö1		Ö2		Ö3		Ö4		Ö5	
	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%	Katılım Sayısı	%
Lider	2 Olay	% 66	-	-	-	-	-	-	4	% 57
Yönetici	1 Olay	% 33	2 Olay	% 100	-	-	2	% 66	4	% 57
Üye	3 Olay	% 100	2 Olay	% 100	-	-	3	% 100	7	% 100

3.2.1 Değerlendirme ve Analiz

Erzurum ilinde faaliyet gösteren ve uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütlerinin faaliyetleri genel olarak değerlendirildiğinde;

- Örgütlerin tamamının “sokak satıcılığı” şeklindeki uyuşturucu madde ticareti faaliyetini yürüttüğü ve gelirlerini bu şekilde sağladıkları, yüklü miktarda uyuşturucu madde nakilleri yapmadıkları,
- Uyuşturucu madde nakillerinin 10.000 gramı geçmeyen, büyük oranda (%95) 4.000 gramdan az olan miktarlarda olduğu,
- Örgütlerin tamamında ticareti yapılan uyuşturucu maddenin dış illerden temin edildiği fakat temin edilen illerin farklılık gösterdiği,
- Diğer örgütlerden farklı olarak soruşturulma yürütüldüğü tarih itibarı ile Ö3’ün mahalle çetesinden “mafya” tarzı örgütsel bir yapılanmaya dönüşüm içerisinde bulunduğu ve buna göre faaliyetlerinde belirli değişikliklerin gözlemlendiği (yağma, mala zarar verme, tehdit vs.),
- Örgütlerin tamamının satmış ve nakletmiş olduğu madde türünün “esrar” olduğu ve bu bulgudan da hareketle Erzurum ilinde uyuşturucu madde kullanımının büyük oranda “esrar” maddesi olduğu,
- Ö1, Ö3 ve Ö4’ün mahalle yapılanması tarzında olduğu fakat Ö2 ve Ö5’te bu durumun gözlemlenmediği,
- Lider ve yöneticilerin uyuşturucu maddenin dış illerden temininde daha aktif faaliyet yürüttüğü, üyelerin ise uyuşturucu madde nakil ve ticareti olaylarında aktif rol oynadığı,

- Lider ve yöneticilerin zaman zaman bizzat sokak satışı yaptıkları fakat genellikle temin edilen uyuşturucu maddeyi sokak satışı yapan üyelere dağıtımını yaptıkları,
- Lider ve yöneticileri örgüt üyelerinden ayıran vasfın uyuşturucu madde temin edebilme kabiliyetlerinin olduğu fakat liderleri yöneticilerden ayıran belirgin bir vasfın bulunmadığı anlaşılmıştır.

3.3. Örgüt Mensuplarının Özellikleri

Bu bölümde örgüt lideri yöneticileri ve üyelerinin yaş, suç kaydı, işlenen suç türü, nüfus kaydı ve doğum yeri alt başlıklarında özellikleri basit istatistik kullanılmak suretiyle değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Liderlerin özellikleri her başlık altında anlatılmış fakat tablolarda (suç kaydı türü dışında) yalnızca üye ve yöneticilerin bilgilerine yer verilmiştir.

3.3.1. Yaş Aralığı

Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin yaşları incelendiğinde;

1. Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin yaş ortalaması sırayla 30, 28 ve 24'tür. Bu kapsamda da örgüt üyelerinin örgüt lideri ve yöneticilerine kıyasla daha genç yaşta olduğu fakat yönetici ve liderler arasında belirgin bir yaş farkının bulunmadığı görülmüştür.
2. Örgüt mensupları çok büyük oranda (%95) 35 yaş altı bireylerden oluşmaktadır.
3. Ö1'in diğer örgütlere kıyasla yaş aralığının yüksek olduğu ve örgüt üyeleri arasında 21 yaş altında bireyin bulunmadığı ve 46 yaşında örgüt üyesi olduğu görülmüştür,
4. Ö3'ün ise diğer örgütlere kıyasla 20 yaş altı birey oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Örgüt üyelerinin yaş aralığı ve yüzdesi

Yaş Aralığı	Sayısı	Yüzde
16-25	51	72%
26-35	19	27%
36-45	0	0%
46 ve üzeri	1	1%
Toplam	71	100%

Tablo 8. Örgüt yöneticilerinin yaş aralığı ve yüzdesi

Yaş Aralığı	Sayısı	Yüzde
16-25	8	53%
26-35	6	40%
36-45	0	0%
46 ve üzeri	1	7%
Toplam	15	100%

3.3.2. Suç Kaydı

Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin suç geçmişleri incelendiğinde;

1. Örgüt mensuplarının (lider, yönetici, üye) önemli oranda (%81) daha önce suç işlemiş şahıslardan oluşmaktadır.
2. 71 örgüt üyesinden 17'sinin suç kaydı bulunmazken, örgüt liderleri ve yöneticilerinin tamamının suç kaydı bulunduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 9. Örgüt üyelerinin suç kaydı ve yüzdesi

Suç Kaydı Aralığı	Sayısı	Yüzde
Suç Kaydı Yok	17	%24
0-5	40	%56
6-10	9	%13
11-15	2	%3
16 ve üzeri	3	%4
Toplam	71	%100

Tablo 10. Örgüt yöneticilerinin suç kaydı ve yüzdesi

Suç Kaydı Aralığı	Sayısı	Yüzde
Suç Kaydı Yok	0	%0
0-5	8	%53
6-10	4	%27
11-15	2	%14
16 ve üzeri	1	%6
Toplam	15	%100

3.3.3. İşlenen Suç Türü

Örgüt mensuplarının suç geçmişleri ve işlemiş oldukları suç türleri incelendiğinde;

1. Bütün örgütlerde hırsızlık, kasten yaralama ve 6316 SKM suçlarının yoğun bir şekilde işlenen suç türleri olduğu tespit edilmiştir.
2. Diğer suç türlerinin bireysel olarak farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.
3. Lider, yönetici ve üyeler arasında işlenen suç türü olarak belirgin bir farkın bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 11. Örgüt mensuplarının (lider, yönetici, üye) işlenmiş oldukları suç türleri ve işlenme sayıları

Suç Türü	Suç Kaydı Sayısı
Hırsızlık	155
Kasten Yaralama	92
6136 SKM	39
Uyuşturucu Madde Ticareti	22
Uyuşturucu Madde Kullanmak	28
Yağma	12
Gen. Güv. Kasten Tehlikeye Sokulması	7
Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama	2
Suç Eşyasının Satın Alınması	4
Resmi Belgede Sahtecilik	2
Parada Sahtecilik	2
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	2
Müstehcenlik	3

3.3.4. Doğum Yeri

Örgüt lider, yönetici ve üyelerinin doğum yerleri incelendiğinde;

1. Liderlerin ve yöneticilerin tamamının Erzurum Merkez ve dış ilçe doğumlu oldukları tespit edilmiştir.
2. Üyelerin büyük bir bölümünün (%86) Erzurum Merkez ve dış ilçe doğumlu oldukları ve diğer illerde doğan örgüt üyelerinin büyük bölümünün uyuşturucu madde temin edilen şahıslar oldukları tespit edilmiştir.
3. Uyuşturucu madde temin edilen örgüt üyeleri dışında kalan ve Erzurum ilinde faaliyet yürüten örgüt üyelerinin iki örgüt üyesi dışında tamamının Erzurum ili veya dış ilçe doğumlu şahıslar olduğu görülmektedir ki bu veri Erzurum ilinde uyuşturucu madde ticaretinin Erzurum doğumlu şahıslar tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 12. Üyelerin doğum yeri, sayıları ve oranı

Doğum Yeri	Sayısı	Yüzde
Erzurum Merkez	52	73%
Erzurum Dış İlçe	9	13%
Diğer iller	10	14%
Toplam	71	100%

Tablo 13. Yöneticilerin doğum yeri, sayıları ve oranı

Doğum Yeri	Sayısı	Yüzde
Erzurum Merkez	14	93%
Erzurum Dış İlçe	1	7%
Diğer iller	0	0%
Toplam	15	100%

3.3.5. Nüfusa Kayıtlı Olduğu İl

Örgüt lider, yönetici ve üyelerinin nüfusa kayıtlı olduğu yerler incelendiğinde;

1. Liderlerin ve yöneticilerin bir yönetici dışında tamamının Erzurum Merkez ve dış ilçe nüfusuna kayıtlı oldukları tespit edilmiştir.
2. Üyelerin büyük bir bölümünün (%86) Erzurum Merkez ve dış ilçe nüfusuna kayıtlı oldukları ve diğer illerde doğan örgüt üyelerinin 1 örgüt üyesi dışında tamamının uyuşturucu madde temin edilen şahıslar oldukları tespit edilmiştir.
3. Uyuşturucu madde temin edilen örgüt üyeleri dışında kalan ve Erzurum ilinde faaliyet yürüten örgüt üyelerinin bir örgüt üyesi dışında tamamının Erzurum ili veya dış ilçe nüfusuna kayıtlı olduğu görülmektedir ki bu veri Erzurum ilinde uyuşturucu madde ticaretinin Erzurum nüfusuna kayıtlı şahıslar tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 14. Üyelerin nüfus kaydı sayıları ve oranı

Doğum Yeri	Sayısı	Yüzde
Erzurum Merkez	39	54%
Erzurum Dış İlçe	23	32%
Diğer iller	9	14%
Toplam	71	100%

Tablo 15. Yöneticilerin nüfus kaydı sayıları ve oranı

Doğum Yeri	Sayısı	Yüzde
Erzurum Merkez	12	79%
Erzurum Dış İlçe	2	14%
Diğer iller	1	7%
Toplam	15	100%

4. Örgüt Kriterleri ve Örgütlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Türkiye hukuk sisteminde yer alan örgüt tanımlaması temelinde örgütlerin (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5) özellikleri üzerinde yapılan analizlere yer verilecektir. Örgütün varlığından söz edilebilmesi için aşağıda yer alan kriterlerin tamamının (üyeler üzerinde yaptırım gücü dışındaki kriterler) örgüt olarak ifade edilen yapıda bulunması gerekmektedir. Örgütün özelliklerini ifade eden her bir başlık altında öncelikle başlığa ilişkin açıklamalara yer verilmiş ve akabinde örgütlerin bahse konu örgüt kriteri çerçevesinde değerlendirmesi yapılmıştır.

4.1. Suç işlemek amaç ve kastı

Bu kriter ile ilgili olarak da 5237 Sayılı TCK'nın 220. Maddeye ilişkin gerekçesinde "Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiilî birleşme yeterlidir" ibaresine yer verilmiştir. Bu çalışmada yer alan 5 farklı örgütün her birinde örgüt kapsamında işlemiş olan suçların varlığı mevcuttur. Bu anlamda da incelemeye tabi tutulan her bir örgüt için "suç işlemek

amacıyla örgüt kurma” şartının yerine getirilmiş olduğu söylenebilmektedir. İncelenen örgütlerin tamamındaki birliktelik uyuşturucu madde ticaretine yöneliktir ve örgütleri bir arada tutan bir anlamda işlemiş oldukları ve “haksız kazanç” elde ettikleri bu suçtur. Örgüt faaliyeti kapsamında işlenmiş olan suçlara ilişkin detaylara Tablo 2, 3, 4, 5 ve 6’da ayrıntıları ile yere verilmiştir.

4.2. Üye sayısı

Türkiye hukuk sisteminde örgütün varlığı için gereken üye sayısına ilişkin düzenleme 5237 sayılı TCK’nın 220. Maddesi 1. Fıkrasında düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre örgütün üye sayısı en az üç kişi olmalıdır. Çalışmada incelenen örgütlerin tamamında bu şartın yerine getirilmiş olduğu görülmektedir (Tablo 1).

4.3. Hiyerarşik yapı

Türkiye hukuk sisteminde örgütün yapısı tanımlanırken soyut bir birliktelik yerine örgüt üyeleri arasında “hiyerarşik bir ilişkinin” varlığından söz edilmektedir fakat örgüt hiyerarşisinin yapısı ile ilgili “gevşek bir nitelik taşıyabilir” ifadesine de ayrıca yer verilmiştir. Yani bütün örgütlerde örgütsel hiyerarşinin “katı ve sert” olması gerekmemektedir ve beklenmemelidir ve bu bağlamda gevşek bir hiyerarşinin olduğu yapılar da “örgüt” olarak adlandırılabilir (5237 sayılı TCK’nın 220. Maddesi gerekçesi).

Çalışmaya konu örgütler üzerinde yapılan incelemede görülmektedir ki örgütlerde de hiyerarşik bir yapının varlığına ilişkin bulgular çok zayıftır ve her beş örgüt için de ancak “gevşek” bir hiyerarşinin varlığından söz edilebilmektedir;

1. Ö1’de örgüt liderinin yalnızca uyuşturucu madde nakillerinde görev almakla ve koordinasyon görevini yüklenmekle birlikte yöneticilerin de bizzat uyuşturucu madde satışları yaptığı (Tablo 5) ve yöneticilerin örgüt üyelerinden bu yönüyle farklarının bulunmadığı,
2. Ö2’de her ne kadar örgüt liderinin örgüt üyelerine “talimatlar” verdiği, örgüt üyeleri üzerinde hâkimiyet kurmaya çalıştığı ve onları yönlendirmek istediği gözlemlense de yönetici ve üyelerin örgüt liderinden korkmadıkları ve çekinmedikleri,
3. Ö2’de örgüt lideri konumunda olan şahsın örgütün ilk faaliyetlerinde (Tablo 5) örgüt yöneticileri ile uyuşturucu madde satışlarında bizzat bulunduğu ve bu yönüyle de örgüt yöneticilerinden konum itibarı ile farkının olmadığı,
4. Ö3’te lider konumunda bulunan şahsın ve yöneticilerin “mahallenin abisi” konumunda bulunan şahıslar olduğu, örgüt üyesi konumunda bulunan şahısların örgüt lideri ve yöneticileri ile aynı mahallede yer alan 16-24 yaş grubu gençlerden oluştuğu,
5. Ö3’te lider ve yönetici konumunda bulunan şahısların bir kısım uyuşturucu madde ticareti olayında (Tablo 5) bizzat satan konumunda buldukları ve bu yönü ile örgüt üyeleri ile olaylardaki konumları itibarı ile farklarının bulunmadığı,
6. Ö4’te örgüt lideri ve yöneticilerinin örgüt üyeleri ile birlikte bizzat uyuşturucu madde satışlarında yer aldıkları (Tablo 5) örgüt üyeleri ile olan farklarının yaşça büyük olmaları ve uyuşturucu madde satış yapıldığı bölgenin kendilerine ait olmaları olduğu,

- 7.Ö5'te örgüt liderinin uyuşturucu madde nakillerinden koordinatör vasfıyla yer aldığı, bizzat uyuşturucu madde satışı yapmadığı (Tablo 5), örgüt üyelerini yönlendirdiği ve yönetmeye çalıştığı fakat örgüt üyelerinin kendisine ismi ile hitap ettiği ve kendisinde korkmadığı ve çekinmediği,
- 8.Ö5'te örgüt yöneticisi olan şahsın var olan kabarcık suç geçmişisi ile örgüt üyeleri üzerinde belirli bir kontrol gücünün bulunduğu fakat yönetici konumunda olan şahsın uyuşturucu madde ticareti faaliyetinde bizzat uyuşturucu madde satışı yaptığı ve bu yönü ile örgüt üyeleri ile olaylardaki konumu itibarı ile farkının olmadığı,
- 9.Örgütlerin tamamında lider konumunda bulunan şahısların ticareti yapılan uyuşturucu maddeyi toplu halde temin eden şahıslar oldukları,
- 10.Yönetici konumunda bulunan şahısların örgüt içerisinde bulunan diğer şahıslar üzerinde “abi” konumuyla etkili oldukları ve bazı olaylarda bizzat uyuşturucu madde satışı yaptıkları,
- 11.Lider ve yöneticileri örgüt üyelerinden ayıran vasfın uyuşturucu madde temin edebilme kabiliyetlerinin olduğu,
- 12.Örgütlerin tamamında haksız ekonomik çıkara dayalı “gevşek” bir bağ ve hiyerarşik yapının var olduğu gözlemlenmiştir.

4.4. Suç işlemeye elverişlilik/yetkinlik

Suç işlemeye elverişlilik/yetkinlik şartı 5237 sayılı TCK'nın 220. Maddesi 1. Fıkrasında “sahip olduğu üye sayısı ve araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması” ibaresi ile ifade edilmiştir. Üzerinde inceleme yapılmış olan her beş soruşturmada da örgütlerin üyelerinin bu çalışma içerisinde incelenen “Örgüt Faaliyetleri” başlığı altında bahsi geçen suçları işlemiş olmaları örgütlerin suç işleme açısından gerek üye sayısı gerekse araç olarak “elverişli olduklarını” göstermektedir.

4.5. Süreklilik/devamlılık

Örgüt yalnızca belirli bir suç işlemek için bir araya gelmiş bir grup değildir (Öztürk vd., 2011, 5237 Sayılı TCK'nun 220 md. gerekçesi). Örgütün varlığına ilişkin “süreklilik” kriteri ile kastedilen husus örgütün suç işlememiş olsa bile gerek örgüt üyelerinin daha önce birlikte işledikleri suçlar gerekse halen örgütlü bir şekilde suç işlemeye devam etme “niyet ve kasıtları” örgütün sürekliliği için yeterlidir. Bu anlamda da “süreklilik” suç işlemek amacıyla kurulan örgütün “suç işlemek amacıyla” varlığını sürdürmedeki niyet ve kastıdır. Bu çalışmada bahsi geçen her beş örgüt için suç işlemeye devam etme niyet ve kastının bulunduğu görülmüştür ve bu anlamda da örgütlerde “süreklilik” özelliğinin var olduğu değerlendirilmiştir.

4.6. İş bölümü

“İş bölümü” kriteri ile anlatılan husus örgüt içerisinde suça ilişkin örgüt üyeleri arasındaki görev paylaşımıdır. Her ne kadar kanun metni ve gerekçesinde (5237 Sayılı TCK md. 220) bu kriterle ilişkin herhangi bir hüküm bulunmasa da Yargıtay içtihatlarında (Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E., 2005/2011 K., Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E., 2007/517 K.) bu kriterin örgütün yapısında bulunması gerekli olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmaya konu olan örgüt soruşturmalarına ilişkin hazırlanmış Tablo 5 ve 6 incelendiğinde örgütler içerisinde

kesin çizgilerle olmamakla birlikte belirli bir işbölümünün bulunduğu gözlemlenmektedir;

1. Örgütlerin tamamında örgüt liderleri ticareti yapılan uyuşturucu maddeyi temin eden ve dış ilde bulunan uyuşturucu madde sağlayıcı örgüt üyesi ile bizzat görüşen şahıslardır.
2. Yönetici konumunda bulunan şahıslar genellikle temin edilen uyuşturucu maddenin naklinde koordinatör görevi ile ve/veya uyuşturucu madde satışlarında yönlendiren konumu ile yer alan şahıslardır,
3. Üyeler ise genellikle uyuşturucu madde nakillerinde “nakleden” vasfı ile bizzat görev almış ve/veya uyuşturucu madde satışlarında “satan” vasfı ile bizzat yer almış olan şahıslardır.

4.7. Üyeler üzerinde yaptırım gücü

Türkiye hukuk metninde örgüt içerisinde hiyerarşinin varlığı anlatılırken hiyerarşinin özelliği olarak řu ifadeye yer verilmiştir; “örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı”. Bu bir anlamda örgüt içi disiplindir ve örgüt içerisi kurallara uyulmaması durumunda uygulanan yaptırımdır. Bu kriterin diğer bahsi geçen kriterlerden farkı ise tüm suç örgütü yapılanmalarında görülmemesidir. Zira aynı hukuk metninde örgüt içi hiyerarşinin “gevşek” olabileceğine yönelik hüküm de bulunmaktadır (5237 Sayılı TCK’nun 220 md. gerekçesi). İncelemeye tabi tutulan örgütlerin tamamında “gevşek” bir hiyerarşik yapının varlığı gözlemlenirken örgüt içi yaptırıma ilişkin herhangi bir delile rastlanmamıştır.

5. İncelenen Örgütlere İlişkin Genel Değerlendirme

Erzurum’da uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütleri genel olarak değerlendirildiğinde;

1. Örgütlerin faaliyet alanlarının Erzurum ili olduğu,
2. Tamamının faaliyet alanının “sokak satıcılığı” türündeki uyuşturucu madde ticareti olduğu,
3. Örgütlerin bir kısmında mahalle yapılanması varken (Ö1, Ö3 ve Ö4) diğer örgütlerin Erzurum genelinde faaliyet gösterdiği,
4. Uyuşturucu maddenin tamamının dış illerden nakledildiği ve Erzurum’da uyuşturucu madde üretiminin yapılmadığı,
5. Örgütlerde lider ve yönetici yapılanması olduğu ve örgütlerin bu yapılanma tarafından yönetildiği ve koordine edildiği,
6. Örgüt lideri ve yöneticilerinin üyelerden en belirgin farkının toplu halde uyuşturucu madde temin edebilme kabiliyetlerinin olması olduğu ve liderlik kavramının bu kabiliyete göre şekillendiği,
7. Ö3 dışındaki örgütlerde örgüt lideri ve yöneticileri arasında belirgin bir farkın bulunmadığı;
8. Örgüt liderlerinin çoğunlukla nakillerde koordinatör vasfı ile görev aldığı,
9. Yöneticilerin genellikle lider ve üyeler arasında “köprü” vazifesi gördüğü; nakillerde koordinatör görevi yürütürken zaman zaman bizzat sokakta uyuşturucu madde satışı yaptığı,
10. Üyelerin genellikle bizzat uyuşturucu madde nakleden veya sokakta satışını yapan şahıslar oldukları,

11. Örgüt mensupları arasındaki bağın çok büyük oranda menfaate dayalı olduğu; saygı veya korkuya dayalı örgütsel bağın bulunmadığı,
12. Örgüt içerisinde hiyerarşik yapının gevşek bir hiyerarşiye dayalı olduğu, örgüt yönetiminin üyeler üzerindeki kontrolünün uyuşturucu maddeden elde edilen gelir üzerinde kurulu olduğu,
13. Örgütler içerisinde herhangi bir yaptırım mekanizmasının bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Örgüt mensuplarının özellikleri incelendiğinde;

1. Örgüt lider, yönetici ve üyelerinin tamamının erkek olduğu,
2. Örgüt mensuplarının çok büyük oranda (%95) 35 yaş altı bireylerden oluştuğu,
3. Genellikle örgütler içerisinde örgüt lideri, yöneticileri arasında belirgin bir yaş farkının olmadığı fakat yaş ortalamalara göz önüne alındığında örgüt üyelerinin lider ve yöneticilere nispeten daha genç olduğu,
4. Örgüt üyeleri arasında 7 örgüt üyesinin çocuk (18 yaş altı) yaşta olduğu fakat lider ve yöneticiler arasında çocuk yaşta şahsın bulunmadığı,
5. Erzurum ilinde faaliyet gösteren örgüt mensuplarının tamamına yakın oranda Erzurum doğumlu ve Erzurum nüfusuna kayıtlı şahıslardan oluştuğu ve Erzurum ilinde yürütülen örgütlü uyuşturucu madde ticaretinin göçle gelen bireyler tarafından yapılmadığı,
6. 91 örgüt mensubundan 74'ünün daha önceden suç işlemiş bireylerden oluştuğu ve örgüt lideri ve yöneticilerin tamamının daha önce suç işlemiş olan şahıslar olduğu,
7. Örgüt mensuplarının suç geçmişinin büyük oranda “hırsızlık, kasten yaralama ve 6136 sayılı kanuna muhalefet” suçlarından oluştuğu tespit edilmiştir.

Tespit edilen bu hususlar çerçevesinde Erzurum için uyuşturucu madde ticareti yapan örgütçü profili çizildiğinde; 35 yaş altı, erkek, Erzurum doğumlu, Erzurum nüfusuna kayıtlı, daha önce suç sabıkası bulunan ve daha önce işlemiş olduğu suç türü çoğunlukla “hırsızlık, kasten yaralama ve/veya 6136 SKM” suçları olan şahıslardır.

Sonuç

Bu çalışmada elde edilen bilgiler değerlendirildiğinde Erzurum ilinde uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütlerinin çok büyük benzerliklere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu benzerlikler faaliyet alanları, uyuşturucu madde faaliyetine ilişkin detaylar (madde miktarları, madde teminler ve faaliyet biçimleri), örgütçü profili ve örgüt yapısıdır. Erzurum iline özgü mafya tipi suç örgütleri ile uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütleri birbirinden belirli yönleri (örgüt yapısı, örgütçü profili, faaliyet biçimleri, lider ve yöneticilerin özellikleri) ile farklı özelliklere sahiptir (bakınız Karakaya ve Karabal, 2012). Bu bağlamda da elde edilen veriler daha önce yapılan ve örgütlerin işledikleri suç türüne göre yapılarının değiştiğine işaret eden çalışmaları (Paoli ve Fijnaut, 2006; Albini, 1971; Benson ve Decker, 2010; Williams, 1998) desteklemektedir. Williams (1998) ve Benson ve Decker (2010) çalışmalarında uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütü üyelerinin daha bağımsız oldukları ve aralarındaki bağın zayıf olduğuna değinmiştir ki bu çalışmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır.

İncelemeye konu örgütler bu yönüyle iki kişiden fazla bireyin suç işlemek amacıyla bir araya gelmeleri, suçu birlikte işleme becerisine sahip olmaları, sürekli olarak aynı türden olmakla birlikte farklı suçları işlemeleri ve bu suçları işlerken net olmamakla birlikte iş bölümü içeren bir yapıya sahip olmaları ile örgütün “suç işlemek amacı, üye sayısı, suç işlemeye elverişlilik, süreklilik, iş bölümü” gibi temel kriterlerini yerine getirdikleri gözlemlenirken “hiyerarşi” kriterlerinin örgütlerde zayıf bir şekilde bulunduğu ve “örgüt içi yaptırım” kriterine ilişkin bir delilin bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Örgütlerde lider ve yöneticiler arasında Ö3 dışındaki örgütlerde belirgin bir fark yoktur. Soruşturma dosyalarında örgüt yapısında gerekli olan “lider” gereksiniminin çözümü amacıyla “önde gelen” grup üyeleri “lider” olarak vasıflandırıldığı gözlemlenmiştir. Ö3’te ise örgüt lideri yapısı daha belirgindir ve Ö3’ün yapısı ve faaliyetleri bakımından mafya tarzı bir suç örgütü yapılanmasına dönüşüm içerisinde olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye hukuk metninde örgütlerin işlemiş oldukları suç türlerine göre örgüt yapılanmasının şekillenebileceği ve değişebileceği göz ardı edilmiştir. Hukuk metninin “mafya” tipi örgütlerin esas alınarak geliştirildiği değerlendirilmektedir. Hukuk metninde tüm örgüt yapılanmaları için aynı örgüt metni esas alınmış ve alınmaktadır ki bu da yargılama aşamasında mafya tipi örgüt yapısına uymayan fakat bir yapının varlığı gözlemlenen “örgütlerin bozulmasına” neden olmaktadır. Bu yapılar halen var olan hukuk metninde “iştirak” suçuna da uymamaktadır zira birden fazla suç işlemek için (süreklilik kriteri) bir araya gelmiş yapılardır. Bu durumun yargılamayı olumsuz olarak etkilediği gözlemlenmekte ve değerlendirilmektedir. Her ne kadar Türkiye hukuk metninde “gevşek” bir hiyerarşik yapıdan söz edilse de bu çalışmaya konu örgütlerde “gevşek” hiyerarşik yapının dahi oluşturulmasında zorlanıldığı gözlemlenmiştir. Bu noktadan hareketle “hiyerarşik yapı” ve “örgüt üyeleri üzerinde yaptırım” kriterlerinin açık bir şekilde bulunduğu veya bulunmadığı örgüt yapılanmalarının farklı kullarlarda değerlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Gerekçesi

Albini, J. (1971). *The American mafia: Genesis of a Legend*. New York: Appleton-Century-Crofts.

Benson, J. S., & Decker, S. H. (2010). The Organizational structure of international drug smuggling. *Journal of Criminal Justice*, 38, 130-138.

Block, A. (1983). *East side-west side: Organizing crime in New York 1930-1950*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

Block, A. A. & Chambliss, W. J. (1981). *Organizing Crime*. New York: Oxford.

Boyum, D. & Kleiman, M. A. R. (2003). Breaking the drug-crime link. *Public Interest*, 152, 19-38.

Centers, N. L. & Weist M. D. (1998). Inner city youth and drug dealing: A review of the problem. *Journal of Youth and Adolescence*, 27 (3), 395-411.

Desroches, F. (2007). Research on upper level drug trafficking: A review. *Journal of Drug Issues*, 37 (4), 827-844.

Dorn, N., Oette, L., and White, S..(1998). Drugs importation and the bifurcation of risk: Capitalization, cut outs and organized crime. *British Journal of Criminology* 38 (4), 537-560.

- EMCDDA 2012 Annual Report on the State of the Drugs Problem in Europe. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2012>.
- Hellman, D. A. (1980). *Economics of crime*. New York: St. Martin's Press.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2011 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.kom.gov.tr/Dosyalar/Dosyalar/2011_Raporu.pdf, ET 15.01.2013
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı TUBİM 2012 Uyuşturucu Raporu, http://www.tubim.gov.tr/dosyalar/raporlar/Tubim_Raporu_2012.pdf, ET 15.01.2013
- Karakaya, M. & Karabal, M. (2012). Organize suç örgütleri profili: Erzurum örneği. *IV. Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Sempozyumu*.
- Koppen, M. V. V., Poot, C. J., Kleemans, E. R., Nieuwbeerta, P., (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50, 102-123.
- Lampe, K. V. (2012). Definitions of organized crime. <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>.
- Mastrofski, S., & Potter, G., (1986). Evaluating law enforcement efforts to control organized crime: the Pennsylvania crime commission as a case study. *Policy Studies Review*, 6 (1), 160-170.
- Öztürk, İ., Tokat, C., Topuksak, B. (2012). *Örgütlü suç soruşturmaları: Mücadele yöntem ve stratejileri*. Ankara: Aydoğdu Ofset.
- Paoli, L. & Fijnaut, C. (2006). Organised crime and its control policies. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 14 (3), 307-327.
- Paoli, L. (2001), Drug trafficking in Russia: A form of organized crime? *Journal of Drug Issues*, 31 (4), 1007-1038.
- Ponsaers, P., Shapland, J., Williams, C. C. (2008), Does the informal economy link to organised crime?. *International Journal of Social Economics*, 35 (9), 644-650.
- Sands, J. (2007). Organized crime and illicit activities in Spain : Causes and facilitating factors. *Mediterranean Politics*, 12 (2), 211-232.
- Schulte-Bockholt, A. (2001). A neo-marxist explanation of organized crime. *Critical Criminology*, 10, 225-242.
- Sellin, T. (1963), Organized crime as a business enterprise. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 347, 12 - 19.
- Tewksbury, R. & Mustaine E. E. (1998). Lifestyles of the wheelers and dealers: Drug dealing among American college students, *Journal of Crime and Justice*, 21 (2), 37-56.
- UNODC 2012 World Drug Report. http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf.
- Ünlü, A. & Evcin, U (2011). Sosyo-ekonomik ve çevresel faktörlerin sokak satıcıları üzerindeki etkileri: İstanbul'dan kesitsel bir çalışma. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13 (3), 81-108.
- Williams, P. (1998). The nature of drug-trafficking networks. *Current History*, 97, 154–159.
- Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E., 2007/517 K. Sayılı Kararı
- Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E., 2005/2011 K. Sayılı Kararı